

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِيَأْكُلُوا فَرِيقًا
مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾
سُورَةُ الْبَقَرَةِ ١٨٨/٢

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
« أَتَدْرُونَ مَنْ الْمُفْلِسُ ؟ » قَالُوا : الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ .
فَقَالَ : « إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ
وَزَكَاةٍ ، وَيَأْتِي وَقَدْ شَتَمَ هَذَا ، وَقَذَفَ هَذَا وَأَكَلَ مَالَ هَذَا ، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا
، وَضَرَبَ هَذَا ، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ ، فَإِنْ فَنِيَتْ
حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَ مَا عَلَيْهِ ، أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ، ثُمَّ
طُرِحَ فِي النَّارِ »

مُسْلِمٌ فِي كِتَابِ الْبِرِّ (٥٩) ، وَالتِّرْمِذِيُّ فِي كِتَابِ الْقِيَامَةِ (٢)

Muhterem Müslümanlar!

İslam ahlakının en temel esaslarından biri kul hakkıdır. Âlimler kul hakkına riayeti, “Allah’ın yarattıklarına şefkat göstermek” diye tarif etmişlerdir. Çünkü Rabbimiz insanı mükerrem kılmış, onun malına, canına, haysiyetine bir dokunulmazlık vermiştir. Bu nedenle Kur’an, **“Aranızda mallarınızı haksız yollarla yemeyin.”**¹ buyururken sadece maddi haksızlıkları değil, her türlü zulmü yasaklamaktadır. Zulmün Kur’an literatüründeki karşılıklarından biri de kul hakkına girmektir. Yani, kul hakkına girmek de bir çeşit zulümdür.

Kardeşlerim!

Kul hakkı yalnızca birinin malını çalmak veya gasp etmek değildir. Bir insanın; onurunu kırmak, arkasından konuşmak, aldatmak, borcu ödemeyi keyfî şekilde geciktirmek, bir çalışanı emeğinin karşılığını vermeyerek yormak, kamu malını israf etmek, sosyal medyada veya gerçek hayatta birini itibarsızlaştırmak da kul hakkıdır. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.), **“Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların zarar görmediği kimsedir.”**² buyurmuştur. Yani kul hakkının alanı evden ticarete, işyerinden sosyal medyaya kadar karşılıklı ilişkinin var olduğu her yerdir.

Bugün toplumumuzun yaşadığı en derin krizlerden biri güven krizidir. İnsanların birbirine güvenemediği, alışverişte şüphe duyduğu, emanetin zayıfladığı bir hayat oluştu. Bu güven kaybının temel sebebi doğruluğun ve adaletin

zayıflaması, kul hakkının hafife alınmasıdır. Mesela internette bir ürün satarken kusuru gizlemek, kirada fahiş artışla kiracıyı zor duruma düşürmek, kirayı ödemeyerek ev sahibini mağdur etmek, işyerinde bir çalışanın emeğini yok saymak, randevusuna zamanında gelmemek... Bunların her biri hem dünyada hem ahirette ağır sorumluluk doğurur. Nitekim Efendimiz (s.a.v.) müflis hadisiyle bizi uyarmıştır: **“Ümmetimin müflisi; kıyamet günü namaz, oruç, zekâtla gelir fakat sövdüğü, iftira ettiği, malını yediği, kanını döktüğü kimseler onun sevaplarını alır; sevapları tükenirse onların günahları ona yüklenir ve cehenneme atılır.”**³ Bu hadisin işaret ettiği hakikat şudur: İnsan namazını da kılsa, oruç da tutsa; kul hakkı varken bu ibadetler kişiyi kurtarmaya yetmeyebilir.

Kur’an ayrıca **“Ölçtüğünüzde tam ölçün, doğru teraziyle tartın.”**⁴ buyurarak adaletin yalnızca mahkemede değil; alışverişte, sözde, davranışta, iş ahlakında, ailede ve toplumsal ilişkilerde de geçerli olduğunu hatırlatmaktadır. Bu yüzden kul hakkından korunmanın yolu adaleti hayatın merkezine alarak her alanına taşımaktır. Öfkelenildiğinde adalet, kazançta dürüstlük, ilişkilerde ölçü, sosyal medyada sorumluluk, borçta titizlik, hepsi kul hakkından sakınmanın gereğidir.

Aziz Kardeşlerim

Hak sahipleriyle helalleşmek, bugün yapılacak en büyük arınmadır. Dünyada helalleşmek, ahirette hesap yükünü hafifletir. Rabbimiz bizleri elinden ve dilinden kimsenin zarar görmediği mümin kullarından eylesin. Âmin.

¹ Bakara suresi, 2:188

² Buhârî, İmân, 4

³ Müslim, Birr, 59. Tirmizî, Kıyâmet, 2

⁴ İsrâ suresi, 17:35